

Sygn. akt III KS 19/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 sierpnia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Gierszon (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Kazimierz Klugiewicz

SSN Barbara Skoczowska

Protokolant Dagmara Szczepańska-Maciejewska

w sprawie **D.P.**

oskarżonego z art. 157 § 2 i § 4 k.k. i innych

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 28 sierpnia 2018 r.,

skargi prokuratora Prokuratury Rejonowej w G.,

od wyroku Sądu Okręgowego w G.,

z dnia 26 marca 2018 r., sygn. akt V Ka (...),

uchylającego wyrok Sądu Rejonowego w G.

z dnia 26 października 2017 r., sygn. akt II K (...)

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w G. do ponownego rozpoznania w postępowaniu
odwoławczym;**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 26 października 2017 r., sygn. akt II K (...), Sąd Rejonowy w G. uznał D. P. za winnego tego, że:

1. w dniu 22 kwietnia 2017 r. w G. ścisnął za ręce, ugryzł w dolną wargę oraz szarpał za ubrania i włosy osobę najbliższą wspólnie z nim zamieszkującą I.

K., powodując jej upadek na ziemię, w wyniku czego pokrzywdzona doznała obrażeń ciała w postaci podbiegnięć krwawych na obu ramionach i przedramieniu lewym oraz stłuczenia wargi dolnej z krótkotrwałym krwawieniem z wargi, które to obrażenia spowodowały naruszenie czynności narządów ciała (skóra) i rozstrój zdrowia trwający nie dłużej niż siedem dni, a ponadto groził I. K. pozbawieniem jej życia, wzbudzając u niej uzasadnioną obawę, że groźba zostanie spełniona, tj. przestępstwa z art. 157 § 2 i 4 k.k. w zb. z art. 190 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i za to na podstawie art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 33 § 1 i 3 k.k., przy zastosowaniu art. 11 § 3 k.k., wymierzył mu karę 100 stawek dziennych grzywny ustalając wysokość jednej stawki na 10 zł;

2. w dniu 21 kwietnia 2017 r. na drodze pomiędzy miejscowością P. a S., szarpał za ubrania i za włosy osobę najbliższą wspólnie z nim zamieszkującą I.K. oraz dusił ją obiema rękoma za szyję, w wyniku czego spowodował u niej obrażenia ciała w postaci podbiegnięcia krwawego na ramieniu prawym oraz bolesności uciskowej okolicy kąta lewego żuchwy oraz duszności z krótkotrwałą utratą przytomności, które to obrażenia spowodowały naruszenie czynności narządów ciała i rozstrój zdrowia trwający nie dłużej niż siedem dni;

3. w marcu 2017 r. w G. ścisnął twarz oraz szarpał za ramiona i włosy osobę najbliższą wspólnie z nim zamieszkującą I.K. w wyniku czego spowodował u niej obrażenia ciała w postaci podbiegnięć krwawych na ramionach z towarzyszącą bolesnością w miejscach doznanych urazów, które to obrażenia spowodowały naruszenie czynności narządów ciała i rozstrój zdrowia trwający nie dłużej niż siedem dni,

to jest czynów z art. 157 § 2 i 4 k.k. i uznając, że stanowią ciąg przestępstw w rozumieniu art. 91 § 1 k.k., przy zastosowaniu tego przepisu, na podstawie art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 33 § 1 i 3 k.k. wymierzył oskarżonemu karę 150 stawek dziennych grzywny ustalając wysokość jednej stawki na 10 zł.

Na podstawie art. 85 § 1 k.k., art. 85a k.k., art. 86 § 1 i 2 k.k., art. 91 § 2 k.k. połączył jednostkowe kary grzywny i jako karę łączną wymierzył grzywnę w wymiarze 200 stawek ustalając wysokość jednej stawki na 10 zł.

Na podstawie art. 46 § 2 k.k. orzekł wobec oskarżonego nawiązkę poprzez zapłatę na rzecz I. K. kwoty 500 zł.

Wyrok ten zaskarżył prokurator w części co do środków karnych na niekorzyść oskarżonego i zarzucił mu: obrazę przepisów postępowania, mającą wpływ na treść orzeczenia polegającą na nieorzeczeniu wobec oskarżonego na podstawie art. 41a § 1 k.k. zakazu kontaktowania się z pokrzywdzoną na okres lat 2, mimo uwzględnienia wniosku prokuratora o skazanie oskarżonego na uzgodnioną z nim wcześniej karę i środki karne oraz wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez orzeczenie wobec D.P., na podstawie art. 41a § 1 k.k., środka karnego w postaci zakazu kontaktowania się z pokrzywdzoną.

Po rozpoznaniu tej apelacji Sąd Okręgowy w G. wyrokiem z dnia 26 marca 2018 r., sygn. akt V Ka (...), uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Rejonowemu w G. do ponownego rozpoznania.

Skargę, na podstawie art. 539a § 3 k.p.k., od tego wyroku Sądu Okręgowego wniósł prokurator, który zarzucił temu orzeczeniu naruszenie art. 437 § 2 k.p.k. poprzez uchylenie wyroku Sądu Rejonowego w G. i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, podczas gdy w niniejszej sprawie nie istniały formalne przeszkody do zmiany zaskarżonego orzeczenia i wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w G. do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga jest zasadna.

Zaskarżony nią wyrok wydano z rażąco obrazą art. 437 § 2 k.p.k.

Przystępując do wykazania powodów takiej oceny na wstępie przede wszystkim zauważyć należy, iż „zakres kontroli dokonywanej przez Sąd Najwyższy po wniesieniu skargi na wyrok sądu odwoławczego, o którym mowa w art. 539a § 1 k.p.k., ogranicza się do zbadania, czy stwierdzone przez sąd odwoławczy uchybienie daje podstawę do wydania orzeczenia kasatoryjnego” (por. uchwałę 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2018 r., I KZP 13/17, OSNKW 2018, z. 3, poz. 23). Równocześnie, postępowanie w trybie skargi na wyrok sądu odwoławczego nie służy do dublowania przeprowadzonej już w sprawie kontroli odwoławczej. Przedmiotem kontroli w tym postępowaniu – co raz jeszcze należy podkreślić – jest stwierdzenie, czy uchylając wyrok sądu pierwszej instancji z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania, sąd odwoławczy kierował się

podstawami wydania wyroku kasatoryjnego wskazanymi w art. 437 § 2 k.p.k. oraz czy takie rozstrzygnięcie było w konkretnej sprawie konieczne (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia: 6 marca 2018 r., V KS 3/18, LEX nr 2486214; 5 kwietnia 2018 r., II KS 5/18, LEX nr 2488058; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 listopada 2017 r., II KS 3/17, Prok. I Pr. – wkł. 2018/1/13).

W tej sytuacji rozpoznanie przedmiotowej skargi może, ale i musi, ograniczyć się do sprawdzenia, czy zachodzi tzw. bezwzględna przyczyna odwoławcza z art. 439 § 1 k.p.k., albo czy sąd odwoławczy uchylił wyrok Sądu Rejonowego pomimo braku formalnych przeszkód określonych w art. 454 k.p.k. do wydania wyroku zmieniającego, względnie, czy jest konieczne przeprowadzenie w całości przewodu sądowego (art. 437 § 2 *in fine* k.p.k.). Dokonując tych czynności należy zauważyć, iż oczywiste jest, że warunkiem dokonania takiej kontroli i rzetelnego ustosunkowania się do zarzutów skargi jest sporządzenie przez sąd odwoławczy uzasadnienia wyroku w taki sposób, aby wynikało z niego jednoznacznie, która z przesłanek, określonych w art. 437 § 2 zd. drugie k.p.k., była podstawą uchylenia wyroku sądu I instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Tymczasem sporządzone przez Sąd Okręgowy uzasadnienie zaskarżonego wyroku tej powinności nie realizuje i to w sposób oczywisty. Z treści tego dokumentu procesowego nie wynika dlaczego Sąd ten uznał, iż konieczne było uchylenie – i to w całości – zaskarżonego przez prokuratora „w części co do środków karnych na niekorzyść oskarżonego” wyroku Sądu Rejonowego. Co więcej, Sąd Okręgowy owych ograniczeń ustawowych dotyczących możliwości wydania przez sąd odwoławczy wyroku kasatoryjnego, wynikłych z obecnego brzmienia art. 437 k.p.k., w ogóle nie dostrzegł, skoro całkowicie kwestię tą – pomimo jej pierwszorzędnego znaczenia dla oceny zasadności rodzaju jego rozstrzygnięcia – pominął. Ostatni akapit tego uzasadnienia jest też na tyle ogólnikowy i niejednoznaczny (słusznie prokurator w skardze zastrzega, że tylko „wydaje się”, iż takie były intencje sądu), że doprawdy trudno kategorycznie ustalić dlaczego Sąd Okręgowy uznał, że konieczne jest jednak uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Wątpliwości w tym względzie tylko się pogłębiają po uwzględnieniu kolejnych stwierdzonych zaszłości. Po pierwsze, zaniechania dokonania przez ten Sąd

jakichkolwiek rozważań, co do możliwości wydania – w zaistniałym układzie procesowym związanym z konsensualnym trybem wydania wyroku przez Sąd Rejonowy – reformatoryjnego wyroku i tym samym zignorowania stanowiska wyrażonego w uchwale 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 25 września 2013 r., (I KZP 5/13, Lex nr 1371922). W uchwale tej Sąd Najwyższy stwierdził wszak, że w razie zaktualizowania się przesłanek z art. 437 § 2 k.p.k., w szczególności jeżeli pozwalają na to zebrane dowody, sąd odwoławczy może zmienić zaskarżony wyrok wydany w trybie art. 343 k.p.k., bowiem konsensualny tryb wydania orzeczenia w toku postępowania przed sądem pierwszej instancji nie ogranicza samodzielności sądu drugiej instancji. Po drugie, Sąd Okręgowy najwyraźniej nie uwzględnił tego, że nowelizująca Kodeks postępowania karnego ustawa z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2013, poz. 1247) wprowadziła istotną zmianę w tym to art. 437 § 2 k.p.k. właśnie przez wymienienie podstaw uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Dotychczas (tj. do 1 lipca 2015 r., kiedy to wspomniana nowelizacja weszła w życie) przepis ten dawał sądowi odwoławczemu szerokie uprawnienia kasatoryjne. Obecnie art. 437 § 2 k.p.k. nakłada na sąd odwoławczy wręcz obowiązek merytorycznego orzekania, poza przypadkami w nim wskazanymi. Wprowadzenie w tej regulacji katalogu przyczyn uchylenia orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania zwiększa apelacyjność postępowania odwoławczego oraz modyfikuje funkcje sądu odwoławczego z dominującej dotychczas kontrolnej w kierunku kontrolno-merytorycznej. *A contrario* z art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k. wynika obowiązek reformatoryjnego orzekania przez sąd odwoławczy, co w połączeniu z uprawnieniami do szerokiego przeprowadzenia postępowania dowodowego powoduje, że ciężar merytorycznego rozpoznania sprawy spada na sąd drugiej instancji (por. D. Świecki Komentarz do art. 437 k.p.k. – System Informacji Prawnej Lex). W rozpatrywanym przypadku musiałyby zatem zaistnieć tego rodzaju zaszłości, które to dopiero implikując konieczność przeprowadzenia na nowo w całości przewodu sądowego dawałyby Sądowi Okręgowemu prawo (stosownie do brzmienia art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k.) do uchylenia zaskarżonego wyroku Sądu *meriti* oraz przekazania sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania. Oczywiście przy tym jest to, że Sąd Odwoławczy

decydując się na taki wyrok kasatoryjny był zobowiązany – z uwagi na kategorię w tym względzie wymogi określone treścią art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k. – podać te konkretne przesłanki, które jego ocenę o konieczności przeprowadzenia na nowo w całości przewodu sądowego spowodowały. Winien to tym bardziej uczynić właśnie z uwagi na wprowadzoną do kodeksu postępowania karnego nowelą z dnia 11 marca 2016 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2016, poz. 437) instytucję skargi na wyrok sądu odwoławczego. W uzasadnieniu projektu tej ustawy z dnia 11 marca 2016 r. (por. uzasadnienie rządowego projektu, Sejm VIII kadencji, druk sejmowy nr 207, s. 43 i n.) wskazywano, że przyjęty w projekcie apelacyjno-reformatoryjny model postępowania odwoławczego wymaga wprowadzenia instytucjonalnego mechanizmu służącego zabezpieczeniu reformatoryjności orzekania. Zaznaczono, że instytucja skargi na wyrok sądu odwoławczego ma spełniać w tej mierze funkcję prewencyjną, powstrzymującą sądy odwoławcze przed pochopną kasatoryjnością orzekania.

Nie sposób też nie odnotować (bez potrzeby, a nawet możliwości procesowych dokonywania w tym postępowaniu szczegółowych analiz), iż domniemany (bowiem kategorię stwierdzeń w tym względzie uzasadnienie zaskarżonego wyroku jednak nie zawiera) powód uchylenia wyroku Sądu Rejonowego, tj. przekonanie Sądu Okręgowego o tym, iż Sąd I instancji orzekając od oskarżonego na rzecz pokrzywdzonej nawiązkę uchybił treści art. 46 § 2 k.k. w zw. z art. 46 § 1 k.k., bowiem pokrzywdzona nie złożyła wniosku o naprawienie szkody na podstawie art. 46 § 1 k.k., nie uwzględnia jednak tego, iż od dnia 8 czerwca 2010 r, tj. od wejścia w życie ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. nowelizującej Kodeks karny (Dz. U. 2009, Nr 206, poz. 1589), wprowadzono możliwość orzeczenia wskazanego w art. 46 § 1 k.k. środka karnego przez sąd z urzędu.

Wszystkie powyżej wskazane okoliczności implikowały koniecznością uznania zasadności przedmiotowej skargi i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w G. w postępowaniu odwoławczym.

Z tych wszystkich względów orzeczono jak wyżej.

